

on són les dones?

t a r g a r i n e s ■

MARIA BERNADES GUARDIOLA

ALBA GÜELL ROCA

PILARÍN MINGUELL PONT

M. TERESA PERA GÜELL

ROSINA PERA GÜELL

OLGA L. PIJOAN

JOSEFINA VIDAL MORERA

Exposició al Museu Comarcal de
l'Urgell. C. Major, 11, Tàrrega
Del 6 d'abril al 27 de maig

La ignorància sobre la seva pròpia història de lluites i consecucions ha estat una de les principals formes per mantenir les dones subordinades.

GERDA LERNER, historiadora i escriptora (Àustria, 1920-Estats Units, 2013)

Maria BERNADES GUARDIOLA

Llevadora

Tàrrega, 03/07/1900-Viladecans, 10/12/2000

Als vint anys es traslladà a Barcelona per cursar els estudis d'obstetrícia a l'Hospital Clínic. Es graduà primera de la seva promoció l'any 1924.

El dia 13 de desembre de 1926 va començar a treballar a Viladecans com a titular de la plaça de llevadora. A primers de gener de 1927 va ajudar a néixer el primer viladecanenc dels molts que ajudaria a venir al món.

Durant molts anys la "senyora Maria", com tothom la coneixia amb el temps, va ser l'única llevadora del poble. Quan va arribar a Viladecans el desembre de 1926, van néixer 36 criatures, l'any següent 60.

L'índex de població de Viladecans va començar a créixer enormement per aquelles dates i va passar de 1.551 habitants el 1920 a 3.803 el 1940, multiplicant-se la feina de la senyora Maria.

A Viladecans va conèixer qui seria el seu marit, Isidre Solina, amb qui tingué la seva filla, Maria Teresa.

La senyora Maria es va jubilar als 69 anys amb la satisfacció d'haver complert el seu somni: ser llevadora.

L'any 2003, el consistori de Viladecans va decidir posar el nom de Maria Bernades Guardiola al CAP del Pla dels Màrtirs del Setge de 1714 en memòria de la seva persona i de la seva tasca a la població.

Alba GÜELL ROCA

Mestra i activista cultural

Tàrrega, 19/11/1900-San José, Costa Rica, 27/02/1997

Va cursar estudis de magisteri a l'Escola Normal de Mestres de Lleida, que finalitzà el 1920. Es va traslladar a Barcelona i va ingressar a la Universitat Industrial de Can Batlló, on la Mancomunitat de Catalunya havia iniciat cursos per a la millora i el perfeccionament de mestres dirigits pel pedagog Alexandre Galí i Coll.

En aquest entorn acadèmic coneix Marcel·lí Antich i Camprubí (Gironella, 1895–San José, Costa Rica, 1968) amb qui es casaria i amb qui va tenir tres filles i tres fills, Montserrat, Jordi, Josep, Andreu, Maria Dolors i Núria.

El 1926, Güell i Antich funden l'Escola Antich a Badalona, escola catalana de mètodes pedagògics moderns amb l'ajut de Pompeu Fabra, l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana i l'Ateneu *Polytechnicum*.

El 1928, el govern de la dictadura clausura l'Escola Antich i aparta Antich de les seves funcions. Güell hi continua treballant fins al 1930, any que l'escola tanca definitivament.

El 1936, Güell i la seva descendència es traslladen a Berga, on els agafa l'aixecament militar del 18 de juliol. L'agost de 1938, detenen Antich a la presó Model. Més tard l'exilien a França, al camp de concentració per a refugiats de Bram. Güell queda sola amb la seva descendència. A començaments de 1939 la casa de Berga on vivien ella i la seva descendència és confiscada pel Servei d'Informació Militar. S'instal·len primer a la Roca el Vallès i després a Barcelona. Güell, el 24 de juny del 1939, rep una carta de la Creu Roja que li comunica que Antich es troba al camp de refugiats de Bram a França. El 9 de juliol, Güell i la seva descendència inicien el viatge cap a França i creuen la frontera a peu. El maig de 1940, acaben al camp de refugiats de Bram. Només entrar-hi, s'assabenten que Antich ja havia estat alliberat i estava treballant a Toulouse. Aquest aconsegueix la seva alliberació i tota la família es trasllada a Toulouse.

El 1949, la família Antich i Güell deixa França per emigrar a Costa Rica. Amb ells viatja tota la seva descendència menys la Montserrat. Un cop instal·lats a San José, Costa Rica, Güell aconsegueix donar classes i segueix donant suport i ajudant Antich en les seves iniciatives culturals.

Pilarín MINGUELL PONT

Actriu, locutora radiofònica i periodista

Tàrrega, 04/12/1928

Minguell va cursar els estudis bàsics a Tàrrega. En arribar la guerra, i mentre aquesta dura, acaba els estudis a l'Institut Politècnic.

A la dècada dels 40, Minguell pertany al *Frente de Juventudes* participant en l'equip de bàsquet. A finals de la dècada dels 40 deixa l'esport definitivament.

El 1950 es funda l'«Agrupació Artística Thespis». Minguell va ser una de les actrius de major projecció de l'agrupació.

La vida laboral de Minguell comença el 1951 quan entra a treballar a les oficines de la *Delegación Nacional de Sindicatos*. Per qüestions laborals, coneix el seu futur marit, Josep M. Madern (Cervera, 1926-Barcelona, 2012).

Minguell i Ramon Puiggené van posar la veu a la primera emissió de Ràdio Tàrrega el 20 d'octubre de 1954: "Aquí, Ràdio Tàrrega". L'any 1956, Minguell es casa amb Madern, escriptor i periodista, i decideixen anar a viure a Lleida.

Madern va ser un destacat impulsor del Teatre de Càmera i l'Orfeó Lleidatà. En aquestes agrupacions, Minguell va representar algunes obres amb gran èxit de públic i de crítica, dirigides pel mateix Madern, que van escandalitzar i causar un gran impacte entre el públic. El 1957 emigren a París. Als inicis en Madern treballa de vigilant de nit i ho compagina amb l'escriptura i les classes d'espanyol; Minguell treballa en el servei de la llar; així mateix, els treballs d'en Madern eren simultanis amb l'assistència de Minguell a l'Escola de Teatre del Teatre Nacional de França.

Madern escrivia petites obretes que ella representava, i per una d'aquestes, *Confidències*, mostra interès el director del Teatre Nacional de França, que l'adapta i tradueix al francès. André Camp, cap de la secció España de la Radio Difusión Francesa (RTF), s'interessa per l'estrena d'aquesta obra i proposa a Madern retransmetre-la per Ràdio París. Des d'aleshores, el destí de Madern i Minguell queda lligat a la ràdio de la capital de França.

En la seva etapa a Ràdio París, Minguell posa la veu als encapçalaments i les piques dels noticiaris en les retransmissions a l'exterior, col·labora i participa en programes culturals i literaris, d'entreteniment i de tertúlies i actua en alguna obra de ràdio teatre, dins una trajectòria de disset anys ininterromputs. La seva veu és escoltada, no només

pels espanyols i espanyoles, sinó també a tot Amèrica llatina i per l'emigració espanyola de bona part d'Europa. Per això, es pot considerar la veu de Minguell com una de les més (si no la que més) escoltades per un major nombre d'audiència en la història targarina. Minguell deixà Ràdio París l'any 1975 per tornar a Barcelona amb Madern.

Olga L. PIJOAN

Artista plàstica conceptual

Tàrrega, 25/01/1952-San Rafael del Sud, Nicaragua, 31/05/1997

Va cursar els estudis primaris interna en un col·legi religiós a Tàrrega i després va anar a viure a Barcelona amb la seva mare, avis i oncles materns. El 1966, amb 14 anys entra a estudiar a l'Escola Massana i s'interessa per la pintura i l'estampat tèxtil.

El 1969 inicia una convivència amb l'artista Carlos Pazos, amb qui va estar casada de 1973 a 1975. Aquesta etapa serà la més fructífera pel que fa a l'aportació de Pijoan al panorama de l'art català, ja que s'incorpora a tot el moviment conceptual, en el qual realitzarà tot un seguit d'accions corporals de gran interès i participarà a la major part de les manifestacions col·lectives de l'art conceptual a Catalunya entre 1972 i 1974.

Després d'aquesta època, l'artista torna a la pintura, encara que en una trajectòria irregular.

Entre les seves accions artístiques es troben:

Olga amb el seu fill Alex

- Any 1972: exposició “Único día”, Galeria Aquitània, Barcelona, amb Jordi Benito, Miquel Cunyat, Carles Pazos i Alicia Fingerhut, entre altres.
- Maig 1972: participació en la 2a Mostra d’Art Jove de Granollers amb *Ballarina*.
- 23/12/1972-14/01/1973: obra *Els límits del paper*, a “Comunicación Actual” a l’Hospitalet.
- 04/02/1973-05/03/1973: obra *Fulla tallada en deu trossos i tornada a compondre*, a “Informació d’Art Concepte” a Banyoles.
- 08/03/1973-20/03/1973: exposició *Informació sobre la realitat*, Sala de l’Associació del Personal de la Caixa de Pensions.
- 1973: acció *Vestir-se*, acció de reconeixement del seu cos.
- 1973: acció *Herba*.
- 03/04/1973: acció *Cos real/Cos projectat*, dins el marc del “TRA-73”, Col·legi d’Arquitectes. Considerada la seva acció més emblemàtica i que originà major polèmica.
- 04/12/1973: participació en el cicle de ponències “Tendència actuals en l’art”, Institut Alemany de Cultura.
- Març-abril 1974: ponència “Art i ús”, Col·legi d’Arquitectes, Barcelona.
- Març-abril 1974: ponència “Art i ús” presentada a “*Nuevos comportamientos artísticos*”, Madrid.
- Juliol de 1974: Pijoan i cinc artistes més van signar un text avui històric titulat *Què fer?*
- 1974: acció *Repòs*, cicle expositiu *Què fer?*, Sala Vinçon, Barcelona.

El rastre de Pijoan desapareix de la documentació artística, on el seu nom apareix generalment transformat, al marge de la seva voluntat, en Olga L. Pijuán. Un greu accident ocorregut a la mare l’obliga a ocupar-se de nou de la família; inicia una nova relació amb Miquel Cunyat, artista i dissenyador gràfic. Treballa en el món de la cuina i a la restauració. A finals de 1961, una relació tempestuosa amb Jaume Casamitjana la porta a iniciar una vida rural a Riderou, i després es trasllada a Girona. A finals de 1989 fa el primer viatge a Nicaragua, acompanyant el Comitè de Solidaritat Salt Quilate. Arran d’un segon viatge a inicis de 1990, coneix Patrick Govers, professor de Sociologia a la Universitat d’Estelí. El 26 de maig de 1992 neix el seu fill Alexandre i es casa amb Govers.

Des de 1994 viu a Estelí, Nicaragua. Olga organitza tallers de pintura mural infantil amb objectius humanitaris. Participa en el Taller de Muralisme d’Estelí, destinat a iniciar els nens al dibuix i a la pintura. El 1996 dirigeix diferents murals. En els últims temps pintava sobre paper reciclat. Mor d’un atac de cor en una piscina a San Rafael del Sur als 45 anys.

Rosina i M. Teresa PERA GÜELL

Llibreteres

Rosina; Tàrrega, 13/07/1921-Tàrrega, 25/05/2010

M. Teresa; Tàrrega, 08/05/1924-Tàrrega, 23/11/2012

La Rosina i la M. Teresa pertanyen a una família amb inquietuds culturals, el seu pare era el Magí Pera i Roca (1883-1962) i la seva mare la Neus Güell i Guillaumet (1889-¿?). Eren cosines germanes de l'Alba Güell i Roca. La Llibreria Güell que van heretar és fundada pel seu avi Joan Güell i Eroles (1845-1913) l'any 1888.

M. Teresa i Rosina

L'avi deixa la Llibreria al seu fill Baldomero i a la seva mort (1917), se'n fa càrrec la seva germana la Neus, mare de la Rosina i la M. Teresa.

Comencen a treballar a la Llibreria l'any 1935 anant a fer subscripcions de diaris pels pobles fent el trajecte en carro i somera. Durant la Guerra Civil la Llibreria és víctima de la repressió tant del bàndol nacional com del bàndol republicà, causant la destrucció total del primer establiment, fet que gairebé acaba amb el negoci. Gràcies a un amic i a la mare de les llibreteres la reinauguren en una nova ubicació on va estar oberta fins l'any 2002.

La història de la centenària Llibreria Güell s'acaba amb la jubilació de les germanes l'any 2002. La llibreria va ser traspasada amb un altre nom perquè la mare de la Rosina i la M. Teresa els va fer prometre que amb elles s'acabaria la nissaga.

Cent catorze anys d'història que van fer de la llibreria Güell de Tàrrega la més antiga de la demarcació de Lleida. Per ella passaren escriptors de renom com Antoni Rovira i Virgili, Nicolau d'Olwer, Josep Maria Madern i Sostres o Màrius Torres i Perenya. Tots aquests autors s'hi atansaven per la seva amistat amb la Rosina i la M. Teresa, pels seus immensos coneixements com a llibreteres i també per l'extens catàleg del qual la llibreria disposava.

Josefina VIDAL MORERA

Poetessa i política
Tàrrega, 11/03/1932

Vidal va cursar els estudis secundaris i de batxillerat a Tàrrega, a Cervera i a l'Institut de Lleida i els va acabar l'any 1950 amb l'examen d'estat a la Universitat de Barcelona. Durant els primers anys de la dècada de 1950, intervé en recitals de poesia local, forma part del grup de teatre Thespis i participa en la vida cultural targarina.

El 1953 emigra a Anglaterra. Treballa un quants mesos en un hospital mental a Preston. El 1954 es trasllada a Londres on treballa en un hospital general i, posteriorment, en un restaurant del Soho.

Acaba el seu periple londinenc col·laborant amb la secció espanyola de la BBC. A Londres, Vidal es retroba amb Felipe Lorda Alaiz (Almacelles, 1918-Barcelona, 1992), professor, escriptor i polític amb qui es casa. Vidal i Lorda van tenir dos filles i un fill, Isabel-Clara, Raimon i Dúnia.

El 1960, la família es trasllada a Holanda on va viure fins al 1977. Treballa al Servei Internacional de Radio Nederland Wereldomroep en el programa "Pulso Femenino". Imparteix classes de llengua i literatura castellanques a la Universitat de Groninga. Abans de tornar a Catalunya, treballa per a l'Ajuntament d'Amsterdam al Departament de Serveis Socials. Col·labora ajudant la immigració xilena que havia arribat a Holanda fugint del règim de Pinochet.

Torna a Espanya el 1977, quan Felipe Lorda és escollit diputat pel PSC al Congrés de Diputats per la província de Lleida. És aleshores que Vidal exerceix com a cap de la Secretaria del Despatx del ministre de Sanitat Ernest Lluch a Madrid. El 1980, tornen a Barcelona. El 1992 mort Felipe Lorda i el 1999, Dúnia, la seva filla petita.

Vidal sempre ha escrit poesia. Ha publicat els següents llibres: *Fuera de mí* (1964); *En el silenci del temps*, finalista del Premi de Poesia Les Tel·lúries (2000); *Dues Veles Blanques*, Editorial Meteora (2002); *Trànsit*, Editorial Pagès (2002); *Calaix Obert*, Ajuntament de Tàrrega (2005); *El mar inevitable*, Editorial Proa (2006). Ha traduït al castellà obres del teatre anglès contemporani per a l'Editorial Aguilar.

**MUSEU DE LA
MECANITZACIÓ
AGRÀRIA
CAL TREPAT
DE TÀRREGA**

**MUSEU DE LA CIÈNCIA
I DE LA TÈCNICA DE CATALUNYA**

